

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

**ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПСИХОЛОГІЇ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VI регіонального наукового семінару
до дня психолога

23 квітня 2019 р., м. Львів

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 16 квітня 2019 року, протокол № 3.

Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи : матеріали VI регіонального наукового семінару до дня психолога (23 квітня 2019 р., м. Львів). Львів, 2019. 112 с.

Редакційна колегія: *Литвин Андрій Віленович* – завідувач кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, професор (*голова*); *Вдович Світлана Михайлівна* – доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (*упорядник, відповідальний секретар*); *Кривопишина Олена Анатоліївна* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор психологічних наук, професор; *Руденко Лариса Анатоліївна* – професор кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник; *Сірко Роксолана Іванівна* – заступник завідувача кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат психологічних наук, доцент.

У збірнику матеріалів регіонального наукового семінару до дня психолога представлені досягнення видатних психологів і їх вплив на розвиток цивілізації, розглянуто провідні напрями психології, їх сучасний стан і перспективи, а також міждисциплінарні аспекти психології.

Рекомендовано для науковців, психологів-практиків і педагогів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів.

Матеріали подаються в авторській редакції.

Рецензенти:

Кривопишина Олена Анатоліївна – доктор психологічних наук, професор;
Васянович Григорій Петрович – доктор педагогічних наук, професор.

Зміст

Розділ 1

Видатні психологи та їх вплив на розвиток цивілізації

Ксенія Березяк

Вольфганг Льюш – засновник імагінативної психотерапії тіла 6

Ігор Березький, науковий керівник – Алла Неурова

Віктор Франкл: «Бути людиною» 10

Наталія Болехівська, науковий керівник – Світлана Вдович

Психоаналіз Зигмунда Фрейда 13

Антоніна Боярська, науковий керівник – Світлана Вдович

Піраміда людських потреб психолога-гуманіста Абрахама Маслоу 17

Світлана Вдович

Ідеї гуманізму в психолого-педагогічній спадщині Степана Балея 19

Олена Гаврилюк, науковий керівник – Світлана Вдович

Его-теорія особистості Еріка Еріксона 22

Ірина Гажев, науковий керівник – Андрій Романишин

Філіп Зімбардо та тюремний експеримент 24

Олена Гапонюк, науковий керівник – Світлана Вдович

А. Маслоу – засновник психології толерантності 28

Вікторія Гродська, науковий керівник – Роман Яремко

Григорій Силевич Костюк: біографія і дослідження у психології 30

Крістіна Дячук, науковий керівник – Алла Неурова

Джон Боулбі – теорія прив’язаності 33

Ірина Козел, науковий керівник – Ксенія Березяк

Сучасні підходи до корекції стосунків шлюбної пари 35

Юлія Коструліна, науковий керівник – Ксенія Березяк

Пол Екман – дослідник психології емоцій 38

Марта Маковецька, науковий керівник – Світлана Вдович

Вільям Джеймс – перший дослідник феномена «Я» в психології .. 42

Вікторія Мутенко, науковий керівник – Наталія Мудрик

Екзистенційне консультування Ірвіна Девіда Ялона 44

Віктор Повстин, науковий керівник – Андрій Ковальчук Психологічний стан людини при удосконаленні техніки стрільби	79
В'ячеслав Сурін, науковий керівник – Роксолана Сірко Плацебо як вид психологічного феномена	81

Розділ 3 Міждисциплінарні аспекти психології

Світлана Біняшевська, науковий керівник – Роксолана Сірко Брехня як соціально-психологічний феномен	83
Дар'я Кліщ, науковий керівник – Тетяна Конівіцька Риторичні аспекти психологічного консультування	85
Тетяна Конівіцька Підготовка до публічного виступу крізь призму психології	87
Зоряна Кремінь, науковий керівник – Роксолана Сірко Маніпулятивний вплив у спілкуванні	91
Діана Мельничайко, науковий керівник – Андрій Цюприк Соціально-психологічні причини конфліктів у сім'ї	93
Надія Урбанська, науковий керівник – Роман Яремко Проблема професійної спрямованості старшокласників	95
Галина Федюк Психолого-педагогічні ідеї академіка І. Зязюна	97
Інна Шишова Дитиноцентризм вчення В. Сухомлинського й інклюзивна освіта	100
Наші автори	104

Перелік факторів конфліктності родини був би неповним, якщо не назвати макрофактори, тобто зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, а саме: ріст соціального відчуження; орієнтація на культ споживання; девальвація моральних цінностей, у тому числі традиційних норм сексуальної поведінки; зміна традиційного статусу жінки в родині (протилежними полюсами цієї зміни є повна економічна самостійність жінки і синдром домогосподарки); кризовий стан економіки, фінансів, соціальної сфери держави.

Конфліктна поведінка партнерів може виявлятися в схованій і відкритій формах. Показниками схованого конфлікту є: демонстративне мовчання; різкий жест чи погляд, що говорить про незгоду; бойкот взаємодії в якійсь сфері сімейного життя; підкреслена холодність у стосунках. Відкритий конфлікт виявляється частіше через відкриту розмову в підкреслено коректній формі; взаємні словесні образи; демонстративні дії (ляскіт дверима, биття посуду, грюкотіння кулаком по столі), образа фізичними діями й ін.

Отже, ключову роль у сімейних конфліктних відносинах відіграють подружні конфлікти. Вони виникають через незадоволення потреб подружжя. Сімейні конфлікти мають психотравматичні наслідки: стан повної сімейної незадоволеності, «сімейна тривога», нервово-психічна напруга, стан провини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анцупов А.Я. Конфликтология: Учебник для вузов / А.Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 496с.
2. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій / О.І. Бондарчук. – К.: МАУП, 2001, – 96с.: іл. – Бібліогр. наприкінці тем.
3. Гришина Н.В. Психологія конфлікту / Н.В. Гришина. – СПб.: Питер, 2009. – 544с.
4. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник / М.І. Пірен. – Київ: МАУП, 2003. – 360 с.

*Надія Урбанська,
науковий керівник – Роман Яремко*

Проблема професійної спрямованості старшокласників

Проблема професійної спрямованості у старшокласників є досить актуальною у сьогоденні суспільства. Перед кожним випускником рано чи пізно виникає питання, яке пов'язане з вибором вищого навчального закладу та майбутньої професії. Більшість молодих людей, які

закінчують навчання у загальноосвітніх школах і готуються до самостійного життя, замислюються над своїм подальшим розвитком, сферою реалізації здібностей та індивідуальних якостей, а також соціальним середовищем для втілення своєї життєвої мети.

Безмежна самореалізація неможлива у конкретному житті окремої людини: шлях до здійснення себе полягає вздовж тієї провідної лінії життя, ціннісний орієнтир якої виростає із самовизначення, тобто це завжди напружена творча робота над становленням власної особистості, подолання себе, вибір одних можливостей і відмова від інших.

Одним із найважливіших стратегічних рішень у житті людини є вибір професії. Обираючи її, особистість здійснює тим самим не тільки вибір роду занять, а й складний аспект самовизначення. Вибір тут виходить за межі надання переваги тій чи іншій спеціальності, бо обертається для особистості вирішенням «вічних» питань смислу буття, власного місця у житті.

Професійна спрямованість особистості – категорія, яка становить предмет дослідження одночасно декількох наук: філософії, психології, соціології та педагогіки. Сьогодні в психології немає однозначного визначення професійної спрямованості. Однак, професійну спрямованість пояснюють, перш за все, як сукупність мотиваційних утворень (інтересів, потреб, схильностей, прагнень), пов'язаних з професійною діяльністю людини, що впливають на вибір професії, прагнення реалізувати себе в ній, задоволеність від неї. Професійна спрямованість являє собою інтегральне утворення, яке характеризується предметом професійної спрямованості, в якості якого виступає бажана професія або вид діяльності, види мотивів професійної діяльності, сила спрямованості, міра вираженості прагнення до оволодіння професією, а також реалізації себе в ній, задоволеність чи не задоволеність людини своєю професією [1, с.40].

Юнацька спрямованість має комплексний характер, так як розповсюджується не тільки на професійну сферу (вибір майбутньої трудової діяльності), а й на сімейну (вибір шлюбного партнера, створення сім'ї), громадянську (суспільні позиції, вибір друзів). Його формування ускладнюється дисбалансом між швидким дорослішанням, статевим дозріванням і повільнішим настанням соціальної зрілості юнака. Професійна спрямованість старшокласників – процес прийняття рішення особистістю щодо вибору майбутньої трудової діяльності. Він полягає в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності і передбачає самооцінку людиною індивідуально – психологічних якостей та зіставлення своїх можливостей з психологічними вимогами професії до спеціаліста [5, с.65].

Основною помилкою у виборі професії часто виступає уявлення батьків про професійні плани дитини, які не відповідають реальній дійсності, бажання бачити дитину спеціалістом цієї чи іншої сфери діяльності не завжди збігаються з її інтересами і нахилами. Пояснюється це значною мірою недостатньою обізнаністю батьків з профорієнтацією. Все це свідчить про необхідність проводити спеціальну профорієнтаційну роботу не тільки з дітьми, а й з їхніми батьками [3, с.135].

Досить важливим для розуміння змісту професійної спрямованості є поняття професіоналізму. Професіоналізм – це інтегральна якість, яку називають новоутворенням суб'єкта праці, що характеризує продуктивне виконання професійних завдань, а також, яке зумовлене творчою самодіяльністю і високим рівнем професійної самоактуалізації [4].

Виходячи із вищенаведеного, А.О. Деркач визначає професіонала як суб'єкта професійної діяльності, що володіє високими показниками професіоналізму особистості і діяльності, має високий професійний і соціальний статус, систему особистісної і діяльнісної нормативної регуляції, що динамічно розвивається, постійно націлену на саморозвиток і самовдосконалення, особистісні і професійні досягнення, що мають соціально-позитивне значення. Суміжним із професіоналізмом є поняття компетентності – сукупність знань, поінформованості, авторитету в якій-небудь області [2, с.82].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борисова М.В. Психологические детерминанты феномена эмоционального выгорания у педагогов // Вопр. психол. – 2005. – № 2. – С. 96 – 104.
2. Деркач А. А., Селезнева Е. В. Акмеология в вопросах и ответах: Учебн. пособие. – М.: МПСИ, Воронеж: НПО МОДЭК, 2007. – 248 с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессий. – Екатеринбург: УГППУ, 1997. – 244 с.
4. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М.: "Знание", 1996. – 308 с.
5. Сыманюк Э.Э., Макаренко А. С. Психологические барьеры профессионального развития личности. Практико-ориентированная монография.– М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – 252 с.

Галина Федюк

Психолого-педагогічні ідеї академіка І. Зязюна

Фундаментальні наукові дослідження академіка НАПН України Івана Андрійовича Зязюна присвячені різноманітним проблемам становлення духовно розвиненої, інтелектуально загартованої, емоційно